

λόκλαυστον. Τὸν ἔκλαυσεν ὀλόκληρος ἡ Κρήτη καὶ μὲ δάκρυα θερμὰ καὶ εὐγνώμονα κατέθηκεν ἀμαράντους δάφνης κλάδους εἰς τὸ μνήμα τοῦ προμάχου τῆς ἐλευθερίας τῆς.

— Ἡ Ἰδὴ δὲν θὰ σὲ ἴδῃ πλέον καὶ δὲν θὰ φωτισθῇ ἀπὸ τὴν λάμπην τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ξίφους σου.

Ἄλλὰ τὸ ὄνομά σου θὰ ζήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μετὰγενεστέρων, ὡς φρίκη καὶ τρόμος τῶν τυράννων, ὡς ἱερὸν σύνθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνδρείας, ὡς παλλάδιον τῶν Κρητικῶν πόθων καὶ παραδόσεων σεμνὸν καὶ ἀθάνατον.

Ἡ Ἱστορία θ' ἀνοίξῃ χρυσᾶς σελίδας εἰς τὴν δόξαν σου καὶ ἡ Μοῦσα τῆς ποιήσεως θ' ἀποθανάτισῃ τὴν ἀνδρείαν καὶ τοὺς ἄθλους σου καὶ τὴν μεγάλην ὡς ἡ Ἰδὴ, καρδίαν σου.

Εἰς τὰ Πόμπια θὰ ἦνε ἡ κόνις σου, ἀλλὰ τὸ ὄνομά σου πανταχοῦ !

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΑΡΣΕΝΗΣ.

ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

CHATEAUBRIAND

Ἐάν τις ἐναερίως ἀνέλθῃ, ἢ ἐπὶ τῶν ὑψικαρῆνων ὀρέων προβάλλῃ, θέλει παραχρῆμα εἶπει ὅτι τὰ φυτὰ ἀπολαμβάνουσι τι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐ προσεγγίζουσιν. Πολλάκις βλέπει τις ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης γενικῆς σιγῆς, περὶ τὸ λυκαυγές, τὰ ἄνθη κοιλάδος ἀκίνητοῦντα ἐπὶ τῶν πρέμων αὐτῶν μετ' οὐ πολὺ ἄρχονται κλίνοντα ποικιλοτρόπως πρὸς ἀπάσας τὰς διευθύνσεις τοῦ ὀρίζοντος. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν ᾗ τὸ πᾶν φαίνεται ἡρεμοῦν, μυστήριον τι βασιλεύει: ἡ φύσις συλλαμβάνει, αἱ δὲ βοτάναι αὐτῆς ἐξ ἴσου νεαραὶ μητέρες ὑπάρχουσαι, ἀτενίζουσι τὸ μυστηριώδες

ἔκεινο ἀντικείμενον ἐξ οὗ προσδοκῶσι τὴν πολυγονίαν. Διαφόρους ἔχουσι ταῦτα συμπαθείας ἤττον μεταρσίους, ὡς καὶ συνουσίας μᾶλλον ἀοράτους· ὁ νάρκισσος παρὰ τὰ κελαρίζοντα βεῖθρα βύακος πληθύνει τὴν παρθένον γενεάν του, τὸ Ἴον ἀναθέτει εἰς τοὺς ζεφύρους τοὺς σεμονοὺς ἐπιγιγνομένους του, μέλισσά τις συλλέγουσα ἀπὸ ἄνθους εἰς ἄνθος τὸ μέλι, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς γονιμοποιεῖ τοὺς εὐανθεῖς λειμῶνας· μία μόνη χρυσαλλίς φέρει ἐπὶ τῶν πτερυγίων τῆς δλόκληρον λαόν.

Ἐν τούτοις καὶ οἱ ἔρωτες τῶν πτηνῶν δὲν φαίνονται ὄντες ὀλοσχερῶς ἔνδιος, διότι καὶ οὗτοι ὡς οἱ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν πολυκύμαντοι. Διὰ τῆς τρικυμίας μόνον δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς συνουσίαν ὁ κέδρος τοῦ Λιβάνου τῷ κέδρῳ τοῦ Σινᾶ, ἐνῶ ἐν ταῖς ὑπερείαις τοῦ ὄρους ζεφυρίτις μόνον αὔρα ἀρκεῖ ἵνα ἐπιχύσῃ κύματα γλυκυθυμίας ἐπὶ τῶν ἐκεῖ φυομένων ἀνθυλλίων. Μὴ δὲν κλονίζει οὕτω ἡ πνοή τῶν παθῶν τοὺς ἐπὶ μεγαλοπρεπῶν θρόνων ἐρεῖδοδομένους βασιλεῖς καὶ ἰσχυροὺς, ἐνῶ οἱ πτωχοὶ ποιμένες διάγουσιν ἐν τελείᾳ εὐδαιμονίᾳ ἔρσιμα μοναδικὸν ἔχοντες τοὺς πόδας αὐτῶν;

Τὸ ἄνθος παρέχει τὸ γλυκύτατον μέλι· εἶναι θυγάτηρ τῆς αὐγῆς, τὸ θέλητρον τοῦ ἔαρος, τὸ κάλλος τῶν παρθένων, ὁ ἔρωξ τῶν ποιητῶν, καὶ τοῦτο παρέρχεται καρπαλίμως ὡς ὁ ἄνθρωπος βαθμηδὸν φυλλοβόρουν. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔστρεψε τὰ μεγαλοπρεπῆ συμπόσια ὡς καὶ τὴν πολιάν τοῦ σοφοῦ κεφαλήν. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐκάλυπτον δι' αὐτοῦ τοὺς μάρτυρας καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν κατακομβῶν· σήμερον δι' ἀνάμνησιν τῶν παρελθουσῶν ἐκείνων ἀρχαίων ἡμερῶν, διὰ τῶν τοιοούτων καθωρατζόμεν τοὺς ναοὺς μας. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπονέμεμεν εἰς τὰς χροιάς αὐτῶν τὰς διαθέσεις μας· τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν χλοερότητα αὐτοῦ· τὴν ἀθωότητα εἰς τὴν λευκότητά του, τὴν παρθενικὴν αἰδῶ εἰς τὴν βροδίην αὐτοῦ χροιάν. Ὑπάρχουσιν ἔθνη δλόκληρα ὧν τυγχάνει ὧν ἐρμηνευτὴς τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν· εἶναι βιβλίον μεστὸν χαρίτων μὴ περιέχον οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐπιβλαβῆ πλάνην, πλὴν τῆς πτεροέσσης ἱστορίας τῶν μεταβολῶν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας!

Ἡ Πρόνοια θέτουσα τὸ γένος ἐν τοῖς διαφόροις ἀντικειμένοις πολλῶν οἰκογενειῶν φυτῶν, ἐπλήθυνεν οὕτω τὰ μυστήρια καὶ τὰς

καλλονὰς τῆς φύσεως. Διὰ τοῦ νόμου τῆς μεταναστάσεως ἀναφύονται γένη τινὰ φυτῶν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀμοιροῦντα κινητικῆς δυνάμεως. Καὶ ὅτε μὲν ὁ κόκκος ἢ ὁ καρπὸς ὅτε δὲ μύριόν τι τοῦ φυτοῦ ἢ ὀλόκληρον τὸ δένδρον ταξιδένει. Οἱ κοκκιφοίνικες αὐξάνουσιν πολλάκις ἐπὶ ἀποτόμων σπιλάδων ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. Ὅτε ἡ θύελλα ἐνοικίζει οἱ καρποὶ τῶν πίπτουσιν, τὰ δὲ κύματα κυλινδοῦσι ταῦτα εἰς χώρας μὴ κατωκουμένας, ἐν αἷς μεταβάλλονται εἰς ὑπερήφανα δένδρα, σύμβολον ἐγκαταλελειμμένης ἀρετῆς ἐπὶ ὑράλων, ἐκτεθειμένων εἰς τὴν μηχανὴν τῶν κλυδῶνων ὅσω μᾶλλον αὕτη καθίσταται ἔρμαιον τῶν καταγιγίδων, τοσοῦτον περισσοτέρους θησαυροὺς παρέχει τῇ ἀνθρωπότητι.

Ἐν τῇ ἀκτῇ τοῦ Jar μικροῦ ποταμοῦ τῆς κομητείας τοῦ Juffolk ἐν Ἀγγλίᾳ, ὑπέδειξαν ποτὲ ἡμῖν εἰδὸς τι καρδάμου τὰ μάλα παραδόξου. Τὸ φυτὸν τοῦτο ἀλάσσει θέσειν προβαῖνον οὕτως εἰπεῖν ὡσεὶ δι' ἀλμάτων ἢ σκιρτημάτων. Στολίζεται ἐπὶ τῶν ἄκρων ὑπὸ πλουσιῶν τριχωμάτων, ὅτε τὰ εὐρισκόμενα ἐν ταῖς ἄκραις τοῦ ὄλου εἶναι ἀρκούντως μακρὰ, ὅπως προσπελάσῃ τὸν βυθὸν τοῦ ὕδατος, καὶ παραχοῆμα ἄρχονται ῥιζοβολοῦντα. Ἐλκυόμενα δὲ ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ φυτοῦ ὃ κλίνει ἐπὶ τοῦ νέου αὐτοῦ σιλφίου, αἱ ῥίζαι τῆς ἀντικειμένης πλευρᾶς χαλαρούμεναι συμπλέκονται, καὶ δὴ ἡ καρδαμῖς στρεφόμενη ἐπὶ τοῦ πρέμνου τῆς, μετατίθεται μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς ἀκολουθίας. Τὴν ἐπαύριον ἀναζητοῦσι τὸ φυτὸν ἐν ἧ θέσει κατέλιπον αὐτὸ, ἐπανευρίσκοντες αὐτὸ ἀνωτέρω ἢ κατωτέρω τῆς ῥύσεως τοῦ κυματόεντος ποταμοῦ, ἀποτελοῦν οὕτω μετὰ τῶν λοιπῶν ποταμιῶν γενῶν, ὅλων νέας ἀρμονίας καὶ ἐπιδείξεις. Δὲν ἐτύχουεν αὐτόπται μάρτυρες τῆς ἀνθήσεως ἢ τῆς καρποφορίας τοῦ παραδόξου τούτου καρδάμου, ὅπερ ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου ἡμῶν μοιραίου ὀνομάσαμεν Migrator τούτεστι παροδίτην.

Τὰ θαλάσσια φυτὰ ὑπόκεινται ἔτι εἰς μεταναστάσεις. Ταῦτα φαίνονται μετέχοντα τοῦ ῥιψοκινδύνου πνεύματος τῶν νησαίων λαῶν οὓς ἡ γεωγραφικὴ τοποθεσία κατέστησεν ἐμπορικούς. Τὸ *jucus giganteus* ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἄντρων τῆς Ἀρκτου ἐν καιρῷ καταγιγίδος, προχωρεῖ δὲ ἀποδημοῦν καὶ διατρέχον ἀποστάσεις ἀπεράντους. Δίχην δυκτωτοῦ πλέγματος ἐκτεινομένου ἀπὸ τῆς

μίας μέχρι τῆς ἑτέρας ἀκτῆς τοῦ Ὠκεανοῦ, συμπαράσφρει μεθ' ἑαυτοῦ μύακας, φώκας, βίνας ἢ βατίδας, χελῶνας, ἃς κατὰ τὴν πορείαν του συναντᾷ. Πολλάκις ἀποκάμνον ἔνεκεν τοῦ ὑπερμέτρου ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀγῶνος, ἐκτείνει ἐν τῶν πρίμων του ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἀβύσσου ὀρθοποδοῦν πρὸς στιγμὴν μετ' οὐ πολὺ ἐπαναλαμβάνον τῆς θαλασσοπορίας τῇ ἐπιδράσει οὐρίου ἀνέμου, διασχίζει ἐκτάσεις ἀπεράντους, ἐρχόμενον ἵνα ἐπικοσμήσῃ τὰς ἀκτὰς τοῦ *Karadā*, δι' ἀναδέσμων ἀνθέων φυέντων ἐπὶ τῶν σπιλάδων τῆς Νορβηγίας.

Αἱ μεταναστάσεις τῶν ποταμίων φυτῶν, αἵτινες φαίνονται διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος ὡς ἀπαυγάσματα τυχαῖα, ἔχουσιν ἐν τούτοις σχέσεις συμπαθεῖς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐσπέραν τινὰ περιπατοῦντες ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Βρέστης εἶδομεν πτωχὴν τινα γυναῖκα θάινουσαν διὰ μέσου βράχων ἀποτόμων αὐτὴ παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὰ λειψάνα νουαγίου, πρὸ παντὸς δὲ τὰ ἐπὶ τῶν λειψάνων προσκεκολυμένα φυτὰ, ὡπεὶ ζητούσα τρόπον τινὰ διὰ τοῦ νότος ἐν τῇ μάλλον ἢ ἥττον γεραρότητι τούτων ὀρισμένην ἐποχὴν τῆς δυστυχίας τῆς. Μετ' οὐ πολὺ ἀνεκάλυψεν ἐν μέσῳ τροχάλων μίξιν ἐκ τῶν πυξίδων ἐκείνων ἐν αἷς οἱ ναῦται τίθησι λιχύθους. Ἴσως ποτὲ ἐπλήρωσε τούτους ἐκ τῶν καρπῶν τῶν στερήσεών τῆς ῥευστικοῦ τινὸς ποτοῦ ἡμεῖς τοιαύτην κρίσιν παραχρῆμα ἐξεφέραμεν, ἰδόντες ταύτην ἀπομάσουςαν τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν ἄκρων τῆς περιζώστρας τῆς. Ἦδη μόνον βρουσοῦν τινα φυτὰ ἀντικαθίστων τὰ τιμαλφῇ ἀντικείμενα τῆς φιλοστοργίας τῆς.

Ὅτε δ' ἡρότος τηλεβόλου ἀγγέλει τοῖς κραταιοῖς τὸ ναυάγιον τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, ἡ Πρόνοια ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκτῆς ἀγγέλουσα πένθημόν τι ἄγγελμα τοῖς ἀσήμοις καὶ ἀδυνάτοις, στέλλει αὐτοῖς λαθραίως κάρφην τινὰ χόρτον καὶ σύντριμμα ναυαγίου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1882.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Μ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ.

